

Лирски субјекат Зденке Валент Белић у збирци *Етиеризација* свестан је свог јанусовског положаја: склони смо да уживамо у свом постмодерном вашару на ком се продаје све и свашта: од јефтиних вафли, до папирних фрагмената из Кумрана. Навикли смо да живимо у свету у ком не знамо шта је горе а шта је доле. Једино што нам недостаје подстицај да се ослободимо тог осећања, недостаје нам одлука, одважност, фали нам онај шамар који би нас ослободио опијености, осећања: Ако већ тоне Титаник – хајде да отплешемо опроштајни валцер. Тај лирски субјекат зна да наручивање валцера на Титанику није исправан став, добар правац је да потражимо прслук и чамац за спасавање. А опет, недостаје што одлучности, нема првог корака, нема наума које претходи првом кораку.

Лирски субјекат Зденке Валент Белић у збирци *Етиеризација* ставио је јанусовску маску и открио свој лик: попут грчког пророка, вешца Тиресија: треба да пресуди спор између мушкарца и жене, између мушке модерне и женске постмодерне, између туге, меланхолије и депресије модерног и тужног кеза, меланхоличног церкања и депресивног очајничког кривљења и подврискивања постмодерне. Као што је најславније пророчанство митског Тиресија било поверено краљу Едипу, можда нам и лирски субјекат ове збирке сугерише да се узрок наше пропасти налази у нама самима.

Једино, што не знамо јесмо ли ми попут тебанског Едипа да у пророчанство не верујемо, да га исмевамо, зато што нисмо у стању да видимо оно што пророк види. А ова наша едиповска гордост није ништа друго, до хибрис који је, како је већ од антике познато, у корену сваке трагедије.

Михал БАБЈАК

БИЋЕ (И ДАЉЕ) ТРЕПЕРИ

Милан Вучићевић, *Одломци о ѿзном*, Повеља, Краљево 2016

Новица Петковић је поводом поетске збирке *Маина* Борисава Радовића говорио да је најтеже певати о *Ницији*. То није ништавило, већ скривена, непојамна и неизрецива суштина како људског, тако и свеукупног постојања, коју песник слути не само тропима, односно истраживањима и својеврсним и експериментима са језичким материјалом, него и посматрањем и дубоким осећањем онога што постоји иза појавног света.

Овог тешког задатка се од своје прве (*Торзо ѿјесења*, 1995) па доследно до своје седме збирке поезије, назване *Одломци о ѿзном* (2016), прихватио Милан Вучићевић. Овај песник је већ од своје прве објављене

књиге био формиран аутор, а потом ће постати један од оних који свој развој неће заснивати на тражењу у другим видовима књижевног изражавања, већ искључиво унутар поетских граница које је поставио својим најранијим делима. Такав развој, који иде од споља ка унутра, послужио је песнику да се загледа у нутрину света и у њој пронађе запитаност и зачуђеност пред невидљивим струјањима која запљускују обале нашег духовног живота.

Ако пратимо временску линију настанка и објављивања поезије овог аутора, можемо приметити да је Вучићевићево певање у раним збиркама више ослоњено на напоре да се биће искаже језиком, то јест богатом тропиком оствареном специфичном употребом интерпункције (стварањем поетске надграматике, пре свега честим коришћењем три тачке и кидањем фразе како би се песничка слика прекидала на оној граници која је води ка оностраном, невидљивом, заумном). С тим у вези, треба нагласити и сопствене језичке и правописне конвенције које песник успоставља у свету својих дела, уз видљиву тежњу да његова песма већ својом појавношћу изгледа другачије од уобичајеног лирског проседа. Како се ближимо последњој објављеној збирци, а нарочито претходној, *Песме, нијихи*, објављеној 2011. године, приметна је тежња да се неизрециво искаже у емотивном и мисаоном сусрету песника са светом. Из језичког експеримента раних радова Вучићевић се креће ка једноставнијим формама изражавања, које су, опет, због самог предмета казивања и специфичног угла лирског Ја, далеко од уобичајеног и свакодневног. У том смислу, аутор ће пре посегнути за, условно речено, конвенционалнијом употребом језика и својеврсном фабулативном нити која ће, не губећи спољашње формалне атрибуте остварене у претходним књигама, држати на окупу песничке слике узрочно-последичним везама које се успостављају међу строфоидима ових лирских творевина.

Одломци о њозном сачињени су од три безимена циклуса неједнаког броја поетских записа (седам, шест и три), што би у себи жанровски именовало и објединило и такве структуре као што су „Зимско море 2”, која је својеврсна песма, затим „Суседи”, из другог циклуса, веома блиска приповедној прози, те уводна „Соба са погледом на залив”, састављена од пет фрагмената у којима је присутан хибридан однос прва два модела. Оно што повезује овакав, само наизглед хетероген приступ свакако је повезаност мотива, монолитно осећање света присутно у свим Вучићевићевим поетским радовима од почетка његове каријере и сложена међуигра видљивог и невидљивог лирског Ја, која се остварује у виду специфичне дијалогске форме ових Јастава.

Видљиво Ја је ту да опажа предмет, најчешће морски пејзаж, реку или неки други природни амбијент (али и манастир или град, „Летњи предео поред Жиче” из првог или песма у прози „Касарна” из другог циклуса). Ово опажање може бити далеко сећање („Соба са погледом на

залив”), а може бити и додир чула са садашњим или недавно прошлим временом („Описи и ведрине”). Оно песника води од чулног осећања света ка зрелој свести о временском протоку и пропадљивости како материјалног, тако и сазнајног. Ово Ја најпре даје, као увод у већину песничких творевина ове збирке, наизглед фотографски запис простора (али не без осећајности, иако се та осећајност нигде не експлицира), објективни запис свести техником блиском приповедању у трећем лицу. Разум је крхки чувар успомена ког време неосетно али сигурно труни. Успомене се не сагледавају из позиције младости, а у опозицији годишњих доба и емотивног набоја које свако од њих носи јавља се тиха, крајње ненаглашена меланхолија због прохујалог времена које се у успоменама отуђује од лирског субјекта.

То је тек покретач за дијалог са невидљивим Ја (тачније, сложени стапајући паралелни монолог остварен комплексном разрадом једног мотива, слично музичком контрапункту), које је ту да назире, слуги, доживљава и освешћава вибрирање бића, суштине света коју је, попут енергије, немогуће уништити, која мењајући своје боравиште током времена не губи себе ни квантитативно нити квалитативно. У протоку времена биће је оно што унутар човека свету даје смисао, оно што на тас ваге која води ка последњем часу увек додаје светлост, ведрину, снагу, наду, будност.

Амбијенти Вучићевићеве поезије варирају од оних који потпуно припадају природи (море, река, ливада, воћњак), не само у значењу простора већ, пре свега, у значењу животворне силе, затим духовности (црква, манастир), све до оних који асоцирају на отуђеност градске вреве (перон, улица, зграда...). Ови простори овде немају вредносну функцију, већ се сви приказују као испит свести и осећајности у потрази за мистичном, нереченом, заводљивом тајном унутрашњег постојања.

Пут ка откровењу у овој лирици свакако је онај који води ка пуноћи доживљаја лепоте света. Она се налази у додиру лирског Ја са силама у којима је она најопипљивија (море), али и у ефемерним детаљима свакодневних дешавања, у којима у вазда истом калупу показује неограничену могућност варијација, захваљујући тренутку који је јединствен и у временском протоку и у вечности. Лепота је та која води унутарње Ја ка светлости, чак и у тренуцима када је пејзаж зимски, сив, мокар и каљав. За разлику од раних збирки, у којима се лепота света тражи у језичком означавању њених атрибута путем згуснутих, непрозирних песничких слика остварених јаком метафориком, у овој књизи видљив је песников покушај да депоетизацијом својој поезији да природнији тон, док дух трепери због надсвесне (поетске) спознаје света („Описи и ведрине, структура бр. 10”).

У стилу Милана Вучићевића се, паралелно са богатством, осећа и стрпљиво бирање најподеснијег израза, речи и слике који би читаоцу

најбоље приближили песникова будна снатрења у потрази за суштином непојамног постојања. Иако на себи има патину писања пером и мастилом, ова лирика је далеко од тога да је немодерна. Чак би се могло рећи супротно: у њеним редовима снимак мобилним телефоном покретач је метафизичке игре прошлог, садашњег и будућег („Острво, жетва“) у тежњи да се фотографијом опише „давна игра чула и чињеница“. Пахуље у зимском пејзажу подсећају на „анђеле који се муњевито топе у Хераклитовој реци која напада и убија све пред собом“, док лирски субјект у чувару монитора рачунара на коме „бели облаци, неколико секунди, исцељујуће и блажено упијају поларно јасне утваре и обресе у мени“ и у речима старог професора да је „главно питање, мој Миланче, питање љубави, а не смрти“ налази заштиту пред тескобом унутарњег сивила у једноличности протока времена. Сусрећемо се са формално веома сложеним композицијама, које у себи садрже разнородне гласове обједињене хомогеним песничким искуством. Ту чујемо уличног пролазника, познаника, комшију, покрете родитеља, сопствени глас из неког прохујалог времена, све звукове града контрапунктиране са миром и тишином природе (чујне и нечујне, видљиве и невидљиве) у компактној лирској атмосфери.

У овој поезији налазимо слутњу да се осећањем лепоте тежи ка прапочелу, нематеријалном узроку и последици свега што постоји. Њен тон је тих, независно од спољашњег утиска који је рађа (бура и јаки таласи као тренуци који побуђују душевну узнемиреност). Све то је овде дато посредно, без експликација, сложеном метриком која асоцира на комплексност композиција класичне музике и њихов камерни амбијент. Спој описа (спољашње Ја) и медитације (унутрашње Ја) наглашава противцање времена, али не као осећање егзистенцијалне мучнине већ као осећање помирености са пролазношћу, у нади да оно најбоље у нама никада не умире и да је поезија медиј за чулима појмљив живот у оној другој, невидљивој стварности.

Отуда су *Одломци о њозном* како књига о неминовном осипању видљиве енергије оличене у телу и видљивом времену, тако и књига о енергији која одржава Матићеву непрекидну свежину света. Позне године не воде ка ништавилу, оне воде нади уколико се у временима пре њих кретало у сагласности са бићем.

Владица РАДОЈЕВИЋ